

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

кафедра банківської справи та страхування

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан економічного факультету
Анатолій ДІБРОВА
“16” травня 2024 р.

“СХВАЛЕНО”
на засіданні кафедри банківської
справи та страхування
Протокол № 13 від “15” травня 2024 р.
Завідувач кафедри
Вікторія КОСТЮК

“РОЗГЛЯНУТО”
Гарант ОП «Фінанси і кредит»
Руслана ОПАЛЬЧУК

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АГРАРНІ РИЗИКИ ТА ЇХ СТРАХУВАННЯ

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Освітня програма «Фінанси і кредит»

Факультет Економічний

Розробники: доцент кафедри банківської справи та страхування, к.е.н., доцент Опальчук Руслана Миколаївна

(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Київ – 2024

Опис навчальної дисципліни

Аграрні ризики та їх страхування

(назва)

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Магістр	
Спеціальність	072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»	
Освітня програма	Фінанси і кредит	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	–	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Курс (рік підготовки)	1-й	1-й
Семестр	1-й	1-й
Лекційні заняття	15 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	6 год.
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	105 год.	134 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	3 год.	-

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета: вміння поєднувати теоретичні знання із практичними навичками, що складаються між суб'єктами господарської діяльності щодо формування ефективного організаційно-економічного механізму страхового захисту господарств аграрного сектору економіки, розуміння концептуальних основ страхування сільськогосподарських ризиків.

Завдання: класифікація природно-кліматичних, економічних ризиків, висвітлення проблем управління ризиками в сільському господарстві, засвоєння умов страхування сільськогосподарських ризиків в Україні та зарубіжних країнах, розгляд методики оцінки страхових ризиків та вивчення світового і вітчизняного досвіду щодо підходів до удосконалення державної підтримки страхування в сільському господарстві.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у професійній діяльності або у процесі навчання у сфері фінансів, банківської справи та страхування, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК9. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК1. Здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

СК7. Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК8. Здатність застосовувати інноваційні підходи в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК10. Здатність розуміти аграрну політику уряду, виявляти і страхувати аграрні ризики, організовувати процес фінансування агробізнесу та захисту природного середовища.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН1. Використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

ПР3. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПР8. Вміти застосовувати інноваційні підходи у сфері фінансів, банківської справи та страхування та управляти ними.

ПР14. Уміння аналізувати ефективність аграрної політики, обирати та розробляти аграрні страхові продукти, організовувати процес фінансування агробізнесу та захисту природнього середовища.

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти;
- скороченого терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	ла б	ін д	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Змістовий модуль 1. Особливості страхування в аграрному секторі													
Тема 1. Особливості аграрного страхування	1-4	37	4	8	-	-	25	32	2	2	-	-	28
Тема 2. Досвід аграрного страхування в країнах світу	5-7	29	3	6	-	-	20	30	2	1	-	-	27
Разом за змістовим модулем 1		66	7	14	-	-	45	62	4	3	-	-	55
Змістовий модуль 2. Види аграрного страхування													
Тема 1. Страхування в рослинництві	8-11	32	4	8	-	-	20	30	2	1	-	-	27
Тема 2. Страхування в тваринництві	12-13	26	2	4	-	-	20	29	1	1	-	-	27
Тема 3. Страхування сільськогосподарських будівель та машин	14-15	26	2	4	-	-	20	29	1	1	-	-	27
Разом за змістовим модулем 2		84	8	16	-	-	60	88	4	3	-	-	81
Усього годин		150	15	30	-	-	105	150	8	6	-	-	136

3. Теми лабораторних (практичних, семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Особливості аграрного страхування	8
2	Тема 2. Досвід аграрного страхування в зарубіжних країнах	6
3	Тема 3. Страхування в рослинництві	8
4	Тема 4. Страхування в тваринництві	4
5	Тема 5. Страхування с.-г. будівель та машин	4
	Разом	30

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Роль держави в аграрному страхуванні	7
2	Технології страхування аграрних культур	7
3	Ризики виробництва в аграрному секторі та їх вплив на страховий захист	7
4	Актуарні методи в аграрному страхуванні	7
5	Страхування від наслідків пожеж та інших небезпечних природних явищ.	7
6	Ризики, пов'язані зі зміною клімату та їх вплив на аграрний сектор.	7
7	Економічна ефективність аграрного страхування.	7
8	Страхування сільгосппродукції від захворювань.	7
9	Страхування сільгосппродукції від шкідників	7
10	Страхування ризиків здоров'я працівників в аграрному секторі	7
11	Фінансові інструменти для управління ризиками в аграрному секторі	7
12	Ризики, пов'язані зі зміною політики уряду та їх вплив на аграрний сектор	7
13	Страхування від ризиків військових конфліктів та терористичних актів	7
14	Страхування від ризиків, пов'язаних з використанням пестицидів та інших хімічних речовин.	7
15	Ризики, пов'язані з епідеміями тварин в аграрному секторі та їх вплив на страховий захист.	7
	Разом	105

5. Засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен;

- модульні тести;
- кейс-стаді;
- захист практичних робіт;
- усні опитування та презентації;
- самостійна робота.

6. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- самостійна робота (виконання завдань);
- індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.
- інші види.

7. Методи оцінювання:

- екзамен;
- усне експрес-опитування або письмове опитування;
- модульне тестування;
- командні проекти;
- реферати, есе;
- захист практичних робіт;
- презентації та виступи на наукових заходах.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна та результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу здобувача вищої освіти з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

9. Навчально-методичне забезпечення

- електронний навчальний курс з дисципліни «Аграрні ризики та їх страхування» (на навчальному порталі НУБіП України eLearn – <https://elearn.nubip.edu.ua/enrol/index.php?id=1739>)

- Mamchur R. Agrarian business risks and features of their insurance: monography. Kyiv: «СРР «Comprint», 2019. 165 p.

- Мамчур Р.М. Страхування: навч. посібник. Київ: «ЦП «Компринт», 2016. 172 с.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Про страхування: Закон України від 18.11.2021 р. № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20>

2. Mamchur R. Insurance: educational book. Kyiv: «СРР «Comprint», 2017. 215 p.

3. Mamchur R. Insurance services: educational book. Kyiv: «СРР «Comprint», 2018. 148 p.

4. Mamchur R. Development of the Ukrainian voluntary insurance market: monography. Kyiv: «СРР «Comprint», 2021. 263 p.

5. Mamchur R., Volosovych S., Zelenitsa I., Kondratenko D., Szymła W. Transformation of insurance technologies in the context of a pandemic. *Insurance Markets and Companies* 2021. Volume 12, pp. 1-13. (<https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-85107614702&origin=resultslist> (Scopus))

6. Mamchur R., Minochkina O., Ianushevychi I., Khrystenko L. Optimization of Operational and Financial Risks of Conducting Business Activities Under the Conditions of Changes and Sustainable Development. *Economic Affairs*. 2023. Vol. 68 (01s), pp. 91-98. (<https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-85160626092&origin=resultslist&sort=plf-f> (Scopus))

7. Мамчур Р.М. Розвиток ринку страхових послуг для аграрного виробництва в умовах впровадження інновацій. *Науковий вісник НУБіП України*. 2018. № 284. С. 171-182.

8. Мамчур Р.М., Назаренко О.О. Bancassurance – як форма ефективної співпраці банків і страхових компаній. *Науковий вісник НУБіП України*. 2020. Том 11, № 2. С. 58-65.

9. Мамчур Р.М., Ткаченко Є.В. Аналіз інтеграційних процесів банківських установ та страхових компаній в Україні. *Науковий вісник НУБіП України*. 2020. Том 11, № 3. С. 69-76.

10. Мамчур Р.М. Страховий ринок України в умовах воєнного стану. *Економіка і управління бізнесом*. 2022. Том 13, № 4. С. 62-70.

11. Опальчук Р.М. Тенденції та інновації в страховій індустрії: вплив технологій, штучного інтелекту та блокчейну. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 6. С. 118-124.

12. Алескерова Ю. В. Розвиток сільськогосподарського страхування: теорія, методологія, практика: монографія. Вінниця: Видавець ФОП Рогальська І.О., 2015. 370 с.
13. Васильєва Т., Козьменко С., Козьменко О. Нові вектори розвитку страхового ринку України: монографія. Суми: «Університетська книга», 2022. 315 с.
14. Долинська М.С., Заболотна Н.Я., Марич Х.М. Аграрне право: навч. посібник. Львів: Навчально-науковий інститут права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка», 2020. 252 с.
15. Журавка О. С. Страхування: навч. посібник. Суми: Сумський державний університет, 2020. 350 с.
16. Марценюк О.В., Польова О.Л., Руда О.Л. Страхування сільськогосподарських ризиків. Навчальний посібник. Вінниця: Видавець ФОП Кушнір Ю.В., 2020. 380 с.
17. Основи страхування сільськогосподарських культур / Діброва А. Д. та ін. Київ: Міжнародна фінансова корпорація, 2015. 363 с.
18. Основи страхування сільськогосподарських культур: навч. посіб. для аварійних комісарів /О.В. Амерова О.В. та ін. Проект Міжнародної фінансової корпорації «Розвиток агрострахування в Україні», 2012. 492 с.
19. Про страхування: Закон України від 18.11.2021 р. № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20>
20. Сосновська О.О. Страхування: навчальний посібник. Київ: ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 328 с.
21. Фисун І.В., Ярова Г.М. Страхування: навч. посібник. Київ: ЦУЛ, 2019. 240 с.
22. Як застрахувати виробництво сільськогосподарських культур: практ. посібник з агрострахування. / Бривко Т. та ін. Проект Міжнародної фінансової корпорації «Розвиток агрострахування в Україні», 2010. 95 с.
23. Верховна Рада України – <http://zakon.rada.gov.ua/>
24. Кабінет Міністрів України – <http://www.kmu.gov.ua/control/>
25. Міністерство фінансів України – <http://www.minfin.gov.ua>
26. Газета «Урядовий кур'єр» – <http://www.ukurier.gov.ua/>
27. Державна служба статистики України – <http://www.ukrstat.gov.ua>
28. Національний банк України – <http://www.bank.gov.ua>
29. Нормативні акти, статистичні матеріали та статті зі страхування на спеціалізованих українських страхових порталах: <http://dfp.gov.ua>, <http://forinsurer.com>, <http://www.uainsur.com>.
30. Нормативні акти України – законодавство для практиків – <http://www.nau.kiev.ua>
31. Офіційний вісник України – <http://www.gdo.kiev.ua>